

Visrokerijen aan de Vlaamse kust, eind 19de eeuw - eerste helft 20ste eeuw.

Ineke Steevens (NAVIGO-Nationaal Visserijmuseum)

&

Rudy Declerck (gewezen directeur ILVO)

Studiedag Vissen in het Verleden
Oostende | 30 oktober 2015

DE WEST-VLAAMSE VISVERWERKENDE INDUSTRIE IN DE PERIODE 1880-1930

Gemak en ongemak

Uitgave van de Vrienden van het Nationaal Visserijmuseum van
OOSTDUINKERKE

Rudy De Clerck

Uitgave van de Vrienden van het
Nationaal Visserijmuseum,
OOSTDUINKERKE, 2012.

NAVIGO – Nationaal Visserijmuseum Oostduinkerke

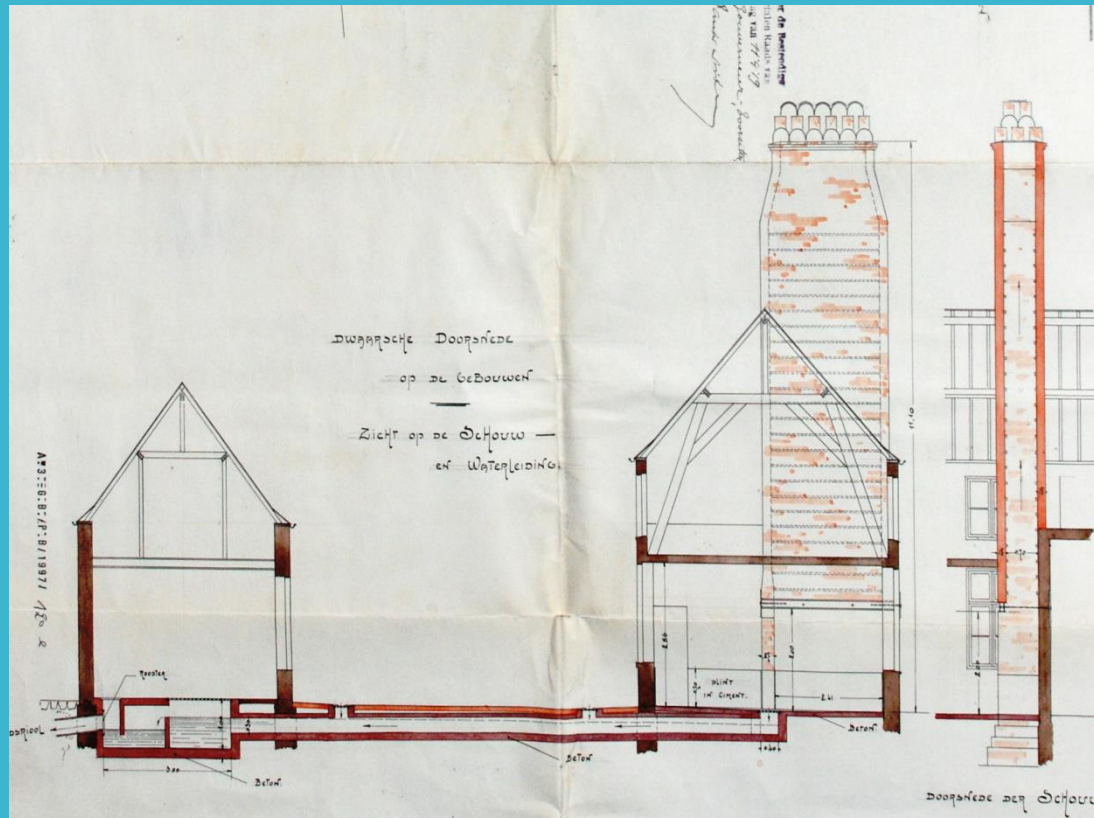

Een exclusieve inkijk: NAVIGO – Nationaal Visserijmuseum Oostduinkerke

Rokerijen – grondplannen uit Provinciaal Archief – Commodo et incommodo

- de inplanting a.d.h.v. onderzoek voor exploitatie-machtiging
- bevraging inwoners in straal van 100 meter
  - grondplannen en dwarsdoorsnedes

Visrokerij Verbeke-Rau,
Peterseliestraat, Brugge,
1919

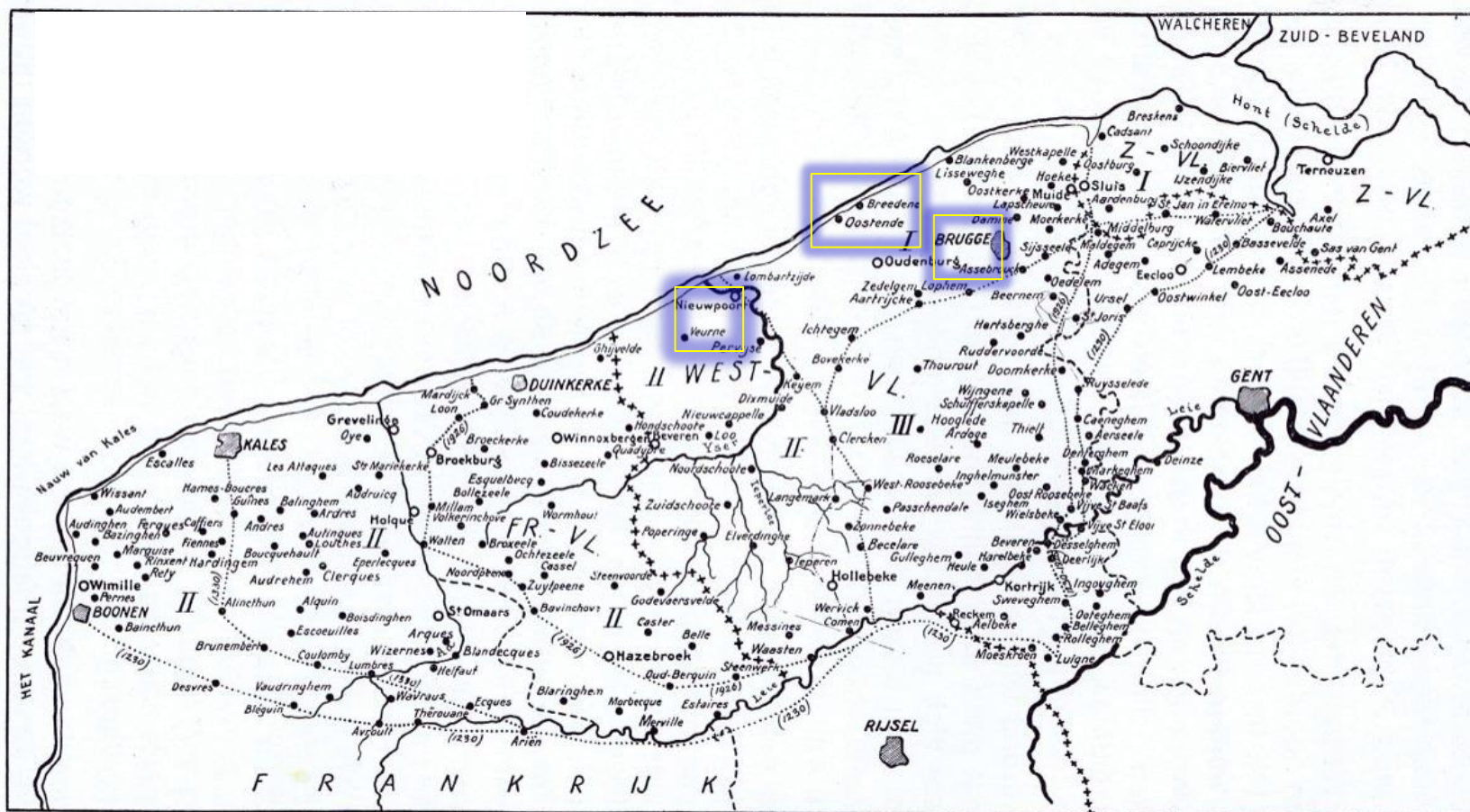
Rokerijen – verspreiding en inplanting – Uit Provinciaal Archief – Commodo et incommodo

- bevraging inwoners in straal van 100 meter

Plan met aantal
te raadplegen
inwoners,
aanvraag rokerij
Verbeke-Rau,
Brugge, 1880.

Rokerijen – verspreiding

Rokerijen: Verspreiding over West-Vlaanderen

Kernen bevonden zich vooral te Brugge, Oostende en Westkust

- Brugge (8)

Vandenbergh, Rau, Van Den Abeele, Carlier, D'hondt, Schallembier, Linglez, Verrecas, De Soete, Gilbert, Alloo, Petitjean, Walley, Casselman

- Oostende (14)

Van Hooren, Dehaese, De Byser, Brunet, Dossaer, Wellecome, Rau, Demaker, Depuydt, Devos, Storme, Hendrickx, Verhelst, Boels

- Westkust: Nieuwpoort, De Panne en Adinkerke (13)

Nieuwpoort : Vandenabeele, Viane, Frans Calcoen, Frans Vercouillie, Henri Carbonez, Nassel, Hector Debruyne, Deman, Engel Huysseune

De Panne en Adinkerke : Vanhauter, Boels, Huysseune, Lambrecht, Vercouter, Demolder

- Hinterland : Diksmuide (Tahoen), Nieuwmunster (Anciaux), Moeskroen (De Busschere), Alveringem (Vandooren), Ettelgem (Van Hee), Heist (Couwijzer) en Veurne (Handboogstraat)

Roken en drogen

verlengen van de houdbaarheid : de dehydratatie van vis

- > watergehalte van vis : 70-80 %
vlees : 55-65 %

- stap 1 : ingewanden verwijderen – kaken en gutten

"Een snelle steek met een kort mes dwars door de haring, vlak achter het kieuwdeksel, in de lengterichting van de vis. Tussen duim en mes trekt de haringkaker de buik open en neemt in een beweging ingewanden en kieuwen weg."

- stap 2 : watergehalte verminderen
  - zouten of pekelen
    - zoutgehalte zeewater (2 à 4%) is onvoldoende
    - oplossing : zout toevoegen
    - remmingseffect op de enzymen
  - drogen
  - roken
  - conserveren

Het ambachtelijk procedé

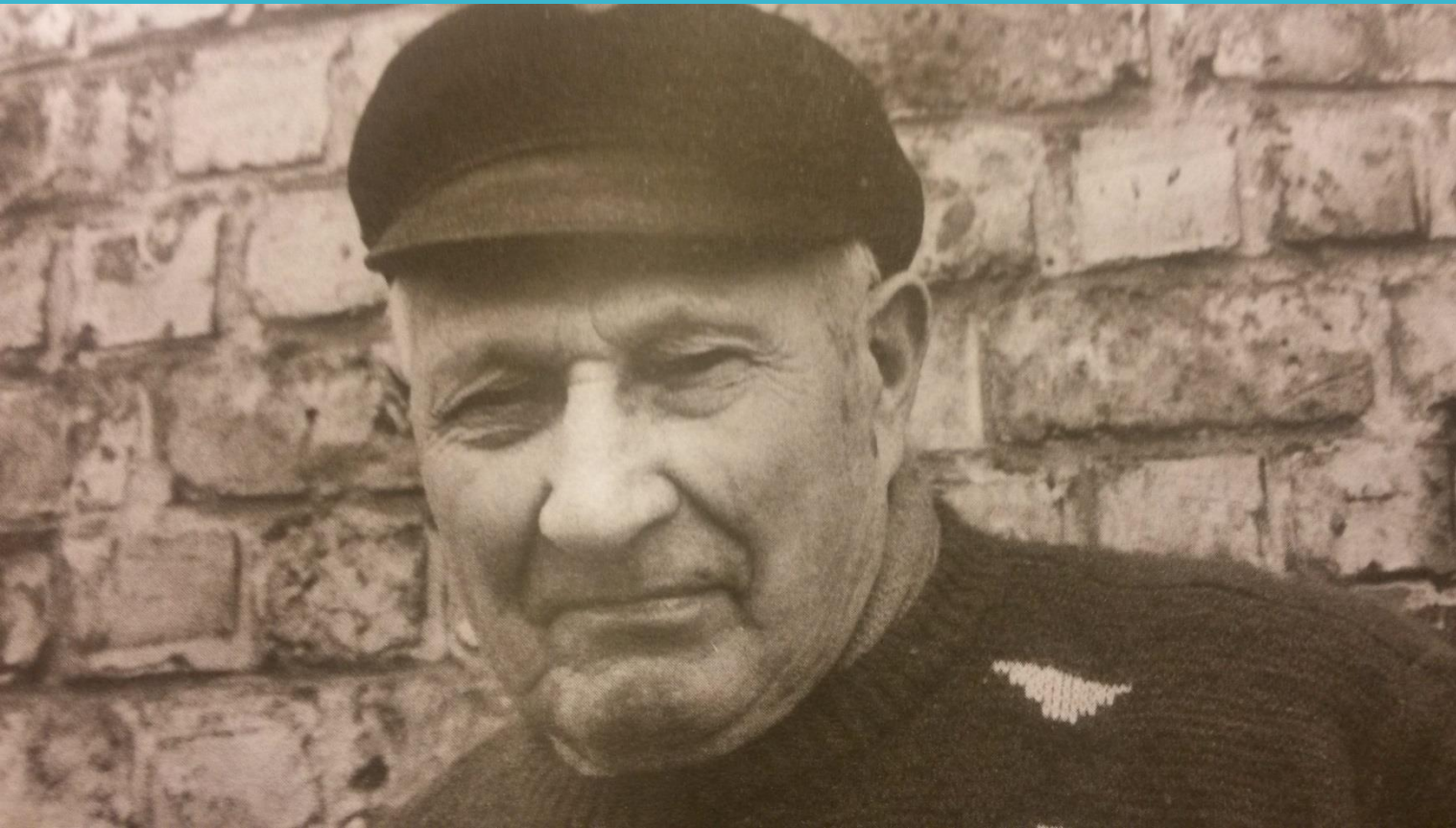

Rokerij Carbonez
Nieuwpoort –
omstreeks 1925

Het ambachtelijk procedé

Het ambachtelijk procedé

Meester Roker
Gustaaf Geryl
Rokerij Legein

Het ambachtelijk procedé

Op mijn bord, niet in mijn buurt ...

1. problemen en protesten

... onverdraaglijke geur ...

... mindere waarde van onzen eigendom ...

... verhuren wordt onmogelijk ...

... alle afloop van water is onmogelijk in ons kwartier ...

*[uit protestbrieven,
gericht aan het Schepencollege van Brugge]*

Op mijn bord, niet in mijn buurt ...

2. verdediging

... eene beweging werd op touw gezet om onze onderneming te belemmeren ...

... onze instelling zal gebouwd worden naar de plans van eene Moderne Haringrookery ...

... ons water wordt vóór het gebruik tweemaal *gefiltert* en dry maal wordt het vuil water *gefiltert* voor het afgeleid ter vaart komt.'

[verweerschrift van firma Linglez aan het Schepencollege van Brugge, 1919]

Evolutie en schaalvergroting

Zoom

1. Van Den Abeele, Brugge : fase 1 (1847-1900)

- kleinschalig
- familiale sfeer
- ambachtelijk karakter
- het belang van de meester-roker
- 1 product

2. Van Den Abeele, Brugge : fase 2 (1900-1932)

- 11 werknemers
- vuur werd permanent bewaakt
- 24 schouwen

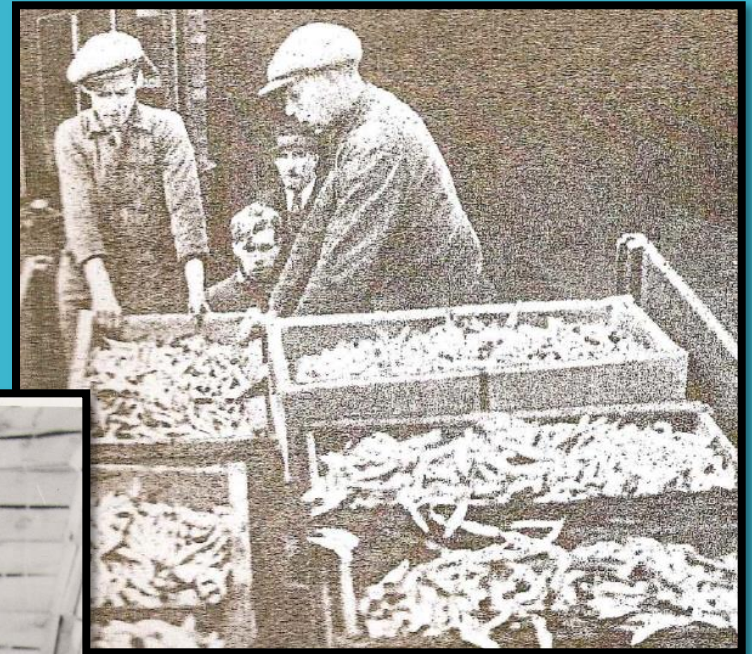
Evolutie en schaalvergroting

3. Van Den Abeele, Brugge : fase 3

- 1919 : nieuwe locatie
- 1932 : gamma wordt uitgebreid
  - haring
  - rolmops
  - mosselen
  - makreel
- 1959 : 60 werknemers, nieuwe fabriek, naamsverandering : Appetit

Evolutie en schaalvergroting

Het ambachtelijk procedé

Rokerij
Gusta
Krokke

Besluit

- periode 1850-1880 : wildgroei aan ambachtelijke 'huis'rokerijen
  - problemen en protesten
- vanaf 1900 : schaalvergroting
  - bedrijven evolueren of verdwijnen
  - ambachtelijke karakter neemt af
  - veranderende arbeidsomstandigheden
  - nieuwe bewaarmethodes : concurrentie
- omstreeks 1930 :
  - concurrentieel blijven t.o.v. nieuwe spelers (nieuwe dimensie 'verse vis' invriezen)
  - schaalvergroting zet zich verder
  - aandeel kleine ambachtelijke rokerijen minimaal

Fascinerend
Koksijde
Oostduinkerke

Bedankt voor uw aandacht.

Ineke.steevens@koksijde.be